

Pecsétválogatás

Ebben a fejezetben arra vállalkoztunk, hogy az okleveleken fellelhető pecsétek közül huszonötöt képpel is közöljünk. A kiválasztott pecsétlenyomatok közül hat kivételével ismereteink szerint egy sem jelent meg eddig nyomtatásban. A válogatás elsődleges szempontját a pecséttulajdonosok személye nyújtotta: azok kerültek be, akik jelentős politikai szerepet vállaltak magukra az 1440 és 1457 közötti időszakban. Vannak köztük olyanok, akik pályájukat már Zsigmond király alatt kezdték meg (pl. Hédervári Lőrinc, Garai László, Tamási Henrik), vannak, akik Albert királytól nyertek először országos méltóságot (pl. Pálóci László, Hunyadi János) és akadnak olyanok is, akiknek karrierje csak 1440 után indul emelkedésnek (pl. Ország Mihály, Rozgonyi Rénold). Természetesen többeket ki kellett hagynunk a listából, mivel vagy nem maradt fenn megfelelő minőségben pecsétje, illetve a terjedelmi korlátok is gátat szabtak közlésünknek. Célunk az volt, hogy az 1440. január 18-án kezdődő, majd röviddel július 17. után eszkalálódó belpolitika válság résztvevőihöz „arcot” rendeljünk.

A pecsétek művészettörténeti szempontból történő leírására nem vállalkoztunk. Ugyanakkor rövid, néhány mondatos prozopográfiai leírást állítottunk össze minden személyről. Több esetben részletesebb irodalmat is tudunk ajánlani az egyes életrajzokhoz, illetve feltüntettük a pecsét korábbi közlésének helyét. A nevek után szereplő időintervallum kezdő időpontja nem a születés dátumát jelzi, hanem az első ismert okleveles említést. A pecsétképeknél az oklevél kódjának megadásával (pl. 1440A), azon belül pedig a pecsét sorszámával azonosítottuk be a lenyomatokat.

Az 1440A–C oklevelek pecsétképeit az Archiwum Głównie Akt Dawnych w Warszawie reprográfijától vásároltuk, amit így kizárólag tudományos céllal tudunk ellenérték nélkül közzétenni. Az 1440D–E oklevelek pecsétképeit Tóth Péter bocsájtotta rendelkezésünkre, melyeket kollégájával varsói kutatóútja során készítettek. A pecsétképek azonosításában, és helyenként a körirat feloldásában nélkülözhetetlen segítséget nyújtott Lővei Pál, aki kutathatóvá tette számunkra a pecsétokról készült fényképmásolatokat, és a hozzá fűzött jegyzeteit. Segítségük nélkül ez a kiadvány nem jöhetett volna létre, ezért hálás köszönet illeti őket.

1. Szécsi Dénes esztergomi bíboros érsek primás gyűrűpecsétje

A pecsétmezőben címerpajzsban kétféjű sas, mögötte kereszt, fölötté bíborosi kalap.

Majuszkulás körirata: DIO.CARDINALIS. ARCHIEPL.STRIGO.

Mérete kb. 15x18 mm

1440D:3

Szécsi Dénes (1413–†1465) a Balog nem felsőlendvai ágából Miklós tárnokmester fia. Tanulmányait a bécsi és a bolognai egyetemen végezte. 1438–39-ben a nyitrai, 1439–1440-ben az egri püspökség élén állt. 1439-től esztergomi érsek, 1440-től bíboros. Három magyar királyt (V. László, I. Ulászló, Mátyás) koronázott meg. Három pápaválasztáson (V. Miklós, III. Callixtus, II. Pius) vett részt Rómában. Sokat tett az esztergomi érseki egyház újjáépítéséért. Az 1440–50-es évek meghatározó politikai alakja volt, majd Mátyás király főkancellárja lett.

Közli: MT 122. Irodalom: Bándi, 1991. 117; Kubinyi, 1993; Engel, 2001; Arch. 1301–1457. I–II.

2. Rozgonyi Simon egri püspök gyűrűspecéséje

**A pecsét nyolcszög alakú mezejében címerpajzs, benne koronából kinövő jobbra néző, kitárt szárnyú hattyú. Körirata nincs.
Mérete kb. 13x17 mm**

1440D:3

Rozgonyi Simon (1406–†1444) a Básztély nemzetség Rozgonyi ágának leszármazottja. Családja Zsigmond király alatt emelkedett fel. Apja, Simon országbíróként a király fontos támasza volt. Tanulmányait Krakkóban, majd Bécsben végezte. 1412-től szebeni, 1419-től dömösi prépost. 1428-tól veszprémi püspöknek nevezték ki. Jog szerint magának követelte Erzsébet királyné koronázásának jogát, emiatt örök ellentét alakult ki a püspök és a királyné között. 1440-től egri püspök, I. Ulászló király kancellárja, és legbuzgóbb támogatója. Több hadjáratot vezetett Jiskra ellen, halálát a várnai csatában lelte.

Irodalom: Sugár, 1984. 159–164; C. Tóth, 2013. 2013. 89; Pálosfalvi, 2003A; 2003B.

3. Gatalóci Mátyás veszprémi püspök gyűrűs pecsétje

Nyolcszög alakú, pontsorrrel keretelt mezőben álló címerpajzs, benne alul nyitott patkó. Körirata nincs.

Mérete kb. 11x10 mm

1440A:3

Gatalóci Mátyás (1401–†1457) szlavóniai köznemesi család sarja. Eberhard zágrábi püspöknek köszönhette pályája felfutását. Már 1401-ben bácsi, később zágrábi, pécsi kanonok lett. 1419 és 1423 között a nagykancellária ítélmestere volt. 1424-től titkos alkancellár, 1434-től már főkancellár. 1428-tól pécsi prépost, 1437-től pedig pécsi püspök, majd a váci egyházmegye élére került 1439-ig. 1440-ben a veszprémi püspökséget vette át, ahol haláláig szolgált. A Zsigmond-kor kancelláriai rendszerének kialakításában aktív résztvevő, az 1440-es és 1450-es években gyakran volt jelen fontos politikai döntéseknél.

Irodalom: Fedeles, 2005. 359–361.

4. Dominiszi János zenggi püspök gyűrűspecstje

A pecsétmezőben a körirattól folytonos vonallal elválasztott címerpajzsban négyelt címer. Az első és negyedik mezéjében kétfejű, koronás madárfej, a második és harmadik mezőben fent csillag, alul vízszintes pólya. A címerpajzs fölött püspöki süveg. Majuszkulás körirata: S IOHANNIS DEI DOMNI S EP SEGNIENSIS.

Mérete kb. 13x15 mm

1440A:4

Ioannes de Dominis vagy Dominiszi János (?–†1444) Rab szigetén született. Apja, András részt vett Zsigmond király velencei hadjáratában (1411–13). 1432-ben kapta meg a zenggi püspökséget. Zsigmondot familiárisként szolgálta, ezért 1434-ben nemességet adott neki, majd 1437-ben császári palotagróffá nevezte ki. 1439-ben Albert követeként tevékenykedett. I. Ulászló király váradi püspökké nevezte ki 1441-ben. A váradi székesegyház 1443-as megrongálódásakor maga mentette meg Szent László fejerekléjét. Szerepe lehetett Vitéz János egyházi karrierje alakulásában. Ulászló hű támogatója, a várnai csatában is mellette küzdött, halálát ott lelte.

Irodalom: Pajorin, 2011.

5. Szalánkeméni Mikola Jakab szerémi püspök gyűrűspectséje

A nyolcszög alakú pecsétmezőben álló címerpajzs, benne szembe néző emberalak mellkastól fölfelé ábrázolva feje körül glória (Szent Irénusz?) Minuszkulás körirata keret nélküli, a pajzs fölötti betűk:

+ .s.iacobi eps.Sermien.

Mérete kb. 18x13 mm

1440A:4

Szalánkeméni Mikola Jakab (1418–†1459) életéről, tevékenységéről keveset tudunk. 1418-ban a prágai egyetemen borostyánkoszorús vizsgát teljesített. 1419-ben nevezték ki a délvidéki szerémségi püspökség élére. Tisztségét 1459-ig, haláláig betöltötte. Az országos politikában 1440-ben aktívan részt vett, az 1440 januári országgyűlésen jelen volt, és I. Ulászló királlyal együtt ad ki menlevelet ugyanazon év júniusában. Így feltehetően Ulászló támogatója, a pártharcokban azonban aktívan nem vett részt.

Irodalom: ZsO VI. 2455. sz; Arch. 1301–1457. I–II.

6. József boszniai püspök gyűrűspecstje

Nyolcszög alakú pecsétmezőben álló címerpajzs. Az ötször hasított pajzstalp felett szembenéző oroszlán mellképe látható, amely felemelt mancsaival egy-egy kardot döf, ferdén lefelé a saját nyakába. Felette püspöki süveg. Minuszkulás köriratának olvasata bizonytalan.

Mérete kb. 15x18 mm

1440E:3

József [de Zela] (1428–†1444) származásáról keveset tudunk. 1428-as püspöki kinevezését megelőzően a Bars megyei Léva plébánosa volt. Feltehetően Zsigmond király egyik katonabárójának, Lévai Cseh Péternek bizalmasa. I. Ulászló közelében tűnt fel 1440 júniusában, és 1442-ben is, feltehetően a lengyel uralkodót támogatta a polgárháborúban. Annak végét azonban nem élte meg, még 1444 áprilisa előtt elhunyt, utódlása már ekkor megtörtént. Sirkövének töredékét Diakováron találták meg.

Irodalom: Engel-Lővei, 1991. 48–51. 329.

7. Cillei Ulrik, Zagoria és Cille grófjának pecsétje

A pecsétmezőben álló négyelt címerpajzs a Cilleiek címerével. Az első és a negyedik mezőben három (2+1) hatágú csillag, a második és harmadik mezőben két pólya. Körirata nincs, a pajzsot két oldalról növényi minta veszi körbe.

Mérete kb. 25 mm

1440A:5

Cillei Ulrik (1406–†1456) egy stájer eredetű előkelő család sarjaként rokonságban állt bosnyák, lengyel, osztrák és magyar uralkodókkal. Habsburg Albert csehországi helytartója, Erzsébet királyné bizalmasa, V. László király gyámja. 1445 és 1456 között szlavón bán. Meghatározó politikusa a Magyar Királyságnak. Nándorfehérváron Hunyadi László meggyilkolta, vele halt ki fiágon családjá. Birodalmi grófként vörös viaszt használhatott.

Irodalom: Engel, 1987. 410–412; Pálosfalvi, 2000; Zvanut, 2001; Pálosfalvi, 2013.

8. Hédervári Lőrinc nádor pecsétje

Kör alakú pecsétmezőjében hatszor hasított címerpajzs, a Héder nem címere. Minuszkulás körirata: S.lavrenci.de.hedrihvar.regni.hung.palati.

Mérete kb. 30 mm

1440D:8

Hédervári Lőrinc (1413–†1447) a Héder nem Győr megyei ágából származó Hédervári család nádori ágából származott. Apja, Miklós királynéi ajtónállómester volt Borbála mellett, akit ebben a tisztségben fia váltott 1413-ban. Ispáni tisztségei mellett 1415-ben királynéi, majd 1428 és 1437 között királyi lovászmester. Zsigmond utolsó nádora 1437-től, a tisztséget haláláig betöltötte. Különutas politikusnak tartják, a polgárháborúban végül I. Ulászló mellé állt.

Közli: MT 90. Irodalom: Uo; Arch. 1301–1457. I–II; Engel, 2001.

9. Garai László macsói bán pecsétje

A pecsétmezőben álló címerpajzs a Garaiak címerével, a jobbra néző koronás kígyóval, mely ötször tekeredik, fején pedig korona. Körirata nincs, majuszkulás a pajzs fölött (L) illetve jobb (M) és bal (G) oldalán [Ladislai de Gara Bani Machoviensis]

Mérete kb. 20 mm

1440A:6

Garai László (1410–†1459) a dorozsma nembeli Garai család nádori ágának tagja. Nagyapja és apja is volt az ország nádora. 1431 és 1441 között macsói bán, egyúttal Bács, Baranya, Bodrog, Tolna és Valkó megye ispánja 1438-ig. 1445-től 1447-ig macsói bán, majd 1458-ig nádor. V. László hű híve a polgárháborúban, a pártharcok egyik legmeghatározóbb magyar politikusa, legnagyobb birtokosa. Élete végén fellázadt Mátyás király ellen, 1458 nyarán leváltották tisztségéből.

Irodalom: Wertner, 1897; Arch. 1301–1457. I–II; Árvai, 2013.

10. Újlaki Miklós macsói bán pecsétje

**Kör alakú pecsétmezőjében címerpajzs, benne két vízszintes, pólya.
Minuszkulás körirata: + S.nicolai de(...)
Mérete kb. 20 mm**

1440E:9

Újlaki Miklós (1414–†1477) Kont Miklós nádor dédunokájaként fényes pályát futott be. Első bárói tisztségét 1429 és 1430 között, macsói banként töltötte be. 1438-tól ismét macsói, 1445-től szőrényi, 1457-től szlavón bán. 1441-től kisebb megszakításokkal 1472-ig erdélyi vajda, számos megye ispánja. 1472-től haláláig bosnyák király lett. A polgárháború alatt I. Ulászló pártját gyarapította, a hét főkapitány egyike. Sokáig Hunyadi kitaró szövetségese. Meghatározó katonai erő birtokosa, megfontolt politikusnak tartják.

Közli: Novák, 2014. 71. Irodalom: Arch. 1301–1457. I–II; Arch. 1458–1526. I; Fedeles, 2017.

11. Tallóci Matkó szlavón bán pecsétje

A körirattól folytonos vonallal elválasztott pecsétmezőben címerpajzs. Hasított pajzsban jobboldalon ágaskodó kétfarkú nyest, bal oldalon felezett sas. Minuszkulás körirata: S matthonis.de.tallouc. regni.Scalonie.bani.

Mérete kb. 26 mm

1440B:2

Tallóci Matkó (1419–†1445) három testvérével együtt Raguzából került Zsigmond király szolgálatába. Tehetséges katona, testvéreivel együtt Zsigmond délvidéki támaszai. 1429-től Csanád, Krassó, Keve megye ispánja 1435-ig. 1435-től szlavón, 1436-tól dalmát-horvát bán is, amit haláláig betöltött. Albert király alatt már vagyonos, befolyásos országgy. A polgárháború alatt I. Ulászló támogatója, akitől a Cetina grófja címet nyerte 1442-ben. Élete végén Cillei Ulrikkal vívott csatát Szlavónia fölötti hatalomért.

Irodalom: Mályusz, 1980; Pálosfalvi, 2000.

12. Hunyadi János szörényi bán gyűrűspecstje

Nyolcszög alakú pecsétmezőben címerpajzsban faágacsán álló jobbra forduló holló, csőrében gyűrű tőle balra félhold. Pajzs fölött növényi minta. Körirata nincs.

Mérete Kb. 14x11 mm

1440D:33

Hunyadi János (1409–†1456) feltehetően havasalföldi nemes család sarja. Pályafutását Ozorai Pipó és Újlaki Miklós kíséretében kezdte. Zsigmond udvarában 1433-tól udvari lovag volt, 1439-től szörényi bán, 1441-től erdélyi vajda. A hét főkapitány egyike, kormányzóvá választották 1446-ban, 1453-tól az ország főkapitánya. A törökverő: több sikeres hadjáratot vezetett a török ellen. Birtokszerzéseivel megalapozta fia, Mátyás számára a királyi hatalmat.

Irodalom: Teke, 1980; Pálosfalvi, 2013.

13. Bebek Imre székely ispán pecsétje

A négykaréjos pecsétmező felső és alsó karéja megtöri a köriratot. Alul enyhén jobbra dőlő címerpajzs, benne kettős kereszt. Fölötte sisak, a sisakdíszből kinövő koronás nőalak. Minuszkulás körirata:

(...)eric(...). d[e] pelse(...)

Mérete kb. 28 mm

1440D:17

Bebek Imre (1419–†1448) az Ákos nemzetség Bebek család vámosi ágának sarja. Nagyapja Imre vajda, a Zsigmond ellen fellázadt Detre nádor testvére. Zsigmond uralkodásának végén az aula tagja, 1432-ben relator. 1438-tól székelyispán 1441-ig. 1440-től haláláig borsodi és abaúji ispán. A hét főkapitány egyike, 1446-tól erdélyi vajda. I. Ulászló király és Hunyadi támogatója. 1448-ban Rigómezőnél esett el.

Közli: Csánki, 1889. VI. tábla 26. kép. Irodalom: Arch. 1301–1457. I-II; Engel, 2001;

Rácz, 1995. 31.

14. Perényi János tárnokmester pecsétje

A négykaréjos pecsétmező felső és alsó karéja megtöri a köriratot. Középen sisak, rajta a sasszárnyak közül jobbra néző szakállas férfifej; a Perényiek címere. A mezőt növényzet, vagy sisaktakaró tölti ki. Minuszkulás körirata: johannis de peren.

Mérete kb. 28 mm

1440D:12.

Perényi János (1406–†1458) a Zsigmond által felemelt bárói család sarja. Apja, Imre, Zsigmond titkos kancellárja volt. Jelentős birtokokat örökölt az északkeleti országrészben. 1431-től asztalnokmester testvérével, Istvánnal együtt. 1438-tól tárnokmester, mely méltóságot kisebb megszakítással haláláig megtartotta. 1435-től több ízben zempléni ispán. A polgárháborúban V. László pártjára állt, később az országnagyok második vonalának egyik vezetője.

Közli: Novák, 2014. 70. Irodalom: Arch. 1301–1457. I-II; Novák Ádám, 2015.

15. Pálóci László udvarmester pecsétje

Pecsétmezejében címerpajzs, benne koronából kinövő szakállas férfi bal kezében könyvet tart. Minuszkulás, mintával kiegészített körirata: s.ladiSlaus.de.paloci. Mérete kb. 21 mm

1440D:13

Pálóci László (1411–†1470) az északkeleti országrészben birtokos előkelő család sarja. Apja, Imre titkos kancellár, nagybátyjai, Máté és György nádor, illetve esztergomi érsek volt Zsigmond alatt. 1436-ban még csak Bereg megye ispánságát kapta, Albert alatt lett 1438-ban lovászmester, majd egy évvel később udvarmester. 1446-ban országbíró lett, mely tisztséget haláláig betöltötte. Jelentős északkeleti birtokos, a polgárháború alatt I. Ulászló támogatója. Diplomata, élete utolsó húsz évében megkerülhetetlen politikus.

Irodalom: Mályusz, 1994. 128; Engel, 1987. 437–440; Arch. 1458–1526. I. 89.

16. Kórógyi János Castell gróffjának pecsétje

A jobbra dőlő négyelt címerpajzs második és harmadik mezeje kiemelkedik. Bal felső sarkán sisak, sisaktakaróként és forgóként növényi inda. A pecsét szélét gyöngysor keretezi. Majuszkulás köriratának olvasata bizonytalan.

Mérete kb. 22 mm

1440A:7

Kórógyi János (1411–†1456) egy kelet-szlavóniai család sarja. Apja, Fülöp Konstanzbán örökösödési szerződést kötött távoli rokonával, Castell grófjával. Ettől kezdve felvették a Castell grófja címet, és Zsigmondtól megkapták a vörös viasz használatának jogát. Garai László rokonaként a polgárháborúban Erzsébetet támogatta. 1440-ben országbíró volt rövid ideig, később 1447-től haláláig macsói bán, egyúttal Baranya, Pozsega és Orbász vármegye ispánja.

Irodalom: Arch. 1301–1457. I-II; Neumann, 2014.

17. Korbáviai György Korbávia grófjának pecsétje

A nyújtott négykaréjos mező alján jobbra dőlő címerpajzs, benne fenn lépő madáralak, alul három vízszintes vágás. Bal felső sarkán feltehetően sisak, forgójában a madáralak ismétlődik, fején korona. A pecsétmezőt növényi minta tölti ki.

Minuszkulás körirata: s. geo(...) de / + corbavia.

Mérete kb. 21 mm

1440A:13

Korbáviai György (1414–†1442) Gusich nemzetségbe tartozó Karlovics előkelő horvát család sarja. Apja királyi asztalnokmesterként magyar báró volt. György részt vett Zsigmond nyugati utazásain. Első ispánságát, a zólyomit 1427 és 1430 között töltötte be. 1439-ben és 1440-ben többször feltűnik az országnagyok sorában.

Irodalom: Arch. 1301–1457. I–II; Engel, 2001. Varga, 2009; Sulejmanagić, 2017.

18. Kusalyi Jakcs Mihály pecsétje

A pecsétmező folytonos vonallal határolt, közepén álló címerpajzs, benne a kusalyi Jakcsok címere, a koronából kinövő háromujjú farkas- vagy medvemancs. A pajzs fölött minuszkulás „m” betű. A pecsétmezőt kétoldalt növényi ornamentika tölti ki.

Mérete kb. 19 mm

1440A:11

Kusalyi Jakcs Mihály (1406–†1455) egy kelet-magyarországi nemesi család sarja. A bárók közé apja és annak testvérei kerültek be Zsigmond uralkodásának első évtizedeiben. Részt vettek az 1401-es király elleni lázadásban, elvesztették bárói tisztségüket. Mihály Zsigmond alatt az aula tagja, több diplomáciai küldetést teljesít. 1427–1438 között székely ispán, majd 1441-ben erdélyi vajda lett, feltehetően I. Ulászló mellett. Tisztségét nem sokáig töltötte be, hátralévő életében nem játszott meghatározó politikai szerepet.

Közli: Emődi, 1996. 61. Irodalom: Uo; Arch. 1301–1457. I–II; Engel, 2001.

19. Marcali bánfi György pecsétje

A pecsétmező folytonos vonallal határolt, közepén álló címerpajzs, benne jobb haránt pólya a Péc nemzetség címere. A pajzs felett minuszkulás „g” betű. Körirata nincs.

Mérete kb. 15 mm

1440A:10

Marcali bánfi György (1411–†1456) a Péc nembeli Marcali család sarja. Apja, Dénes szlavón bán után viseli a bánfi előnevet. 1433-tól a királyi udvar tagja, 1439-ben asztalnokmester lett. Bárói tisztségét nem sokáig őrizte, 1441-től 1445-ig csupán somogyi ispánként említik. 1444 után elveszíthette politikai súlyát, tisztséget nem viselt, nem vett részt az országnagyok ülésein.

Irodalom: Arch. 1301–1457. I–II; Engel, 2001. Forrás: MNL OL DF 239 734.

20. Gúti Ország Mihály pecsétje

Pecsétmezejében a keretbe nyúló, jobbra dőlő címerpajzs három oldalékkal. A pajzs bal felső sarkán jobbra néző sisak. A sisakdísz a keretbe nyúló, jobbra forduló sasszárny pár. Minuszkulás köriratának olvasata bizonytalan.

Mérete kb. 58 mm

1440D:30

Gúti Ország Mihály (1427–†1484) a Gutkeled nemzetség Farkas családjának gúti ágának sarja. Homo novusnak tekinthető, Zsigmond király aulájának volt tagja 1430-tól. Kincstartóként lett báró 1436-ban, 1438-tól asztalnokmester. A polgárháborúban I. Ulászlót támogatta, aki 1440-ben ismét kincstartónak nevezte ki. Tisztségét 1453-ig megtartotta. A hét főkapitány egyikének választották. 1453-tól 1458-ig ajtónállómester. 1458-ban Garai Lászlót váltotta a nádorságban, s az is maradt haláláig.

Irodalom: Arch. 1301–1457. I–II; Engel, 2001; Pálosfalvi, 2003C; Arch. 1458–1526.

I. 80.

21. Rozgonyi Rénold pecsétje

Folytonos vonallal határolt pecsétmezejében címerpajzs, benne háromágú koronából kinövő hattyú. Körirata nincs.

Mérete kb. 18 mm

1440D:41

Rozgonyi Rénold (1438–†1472) a Básztély nemzetség Rozgonyi ágának leszármazottja. Családja Zsigmond király alatt emelkedett fel. Apja, János a király fontos támasza volt, ispánként, főkincstartóként, majd tárnokmesterként szolgált. Rénold kezdetben I. Ulászlót támogatta, 1441–42-ben honti, hevesi és nógrádi ispán. Később Erzsébet oldalára állt és beházasodott a Garai családba. Hunyadi mellett harcolt Rigómezőnél, 1449-től 1453-ig, majd 1455-ben is székely ispán volt. Mátyás alatt előbb székely ispán (1461–1463), majd tárnokmester (1470–1471). Élete végén belekeveredett a Vitéz-féle összeesküvésbe.

Irodalom: Engel Pál, 1987. 440–444; Arch. 1301–1457. I–II; Pálosfalvi, 2003A; Arch. 1458–1526. I. 105. 102.

22. Tamási vajdafi Henrik pecsétje

A pecsétmező alján hatszor hasított címerpajzs, mely megtöri a köriratot. Bal felső sarkán sisak, a sisakforgóban sasszárny, mely beleér a köriratba. A pecsétmezőt sisaktakaró tölti ki. Minuszkulás köriratának olvasata bizonytalan.

Mérete kb. 27 mm

1440D:22

Tamási vajdafi Henrik (1402–†1444) a Héder nemzetség tamási ágának tagja. Apja, János erdélyi vajda után viseli a vajdafi előnevet. 1423-tól ki-nevezték testvére, László mellé ajtónállómesternek. A tisztséget 1434-ig viselte. 1437-ben székelyispánként említik. Albert király alatt ismét báró, ezúttal is ajtónállómester. Albert alatt jelentős kormányzati szerephez jutott. A polgárháborúban Erzsébet és V. László mellett foglalt állást. A későbbiekben csupán pozsegai és somogyi ispánként tűnt fel 1444-ben, nem sokkal ezután elhunyt.

Irodalom: Mályusz, 1978; Mályusz, 1994; Arch. 1301–1457. I-II; Engel, 2001.

23. *Cudar Simon pecsétje*

A pecsétmező folytonos vonallal határolt, közepén címerpajzs, benne hatszögű csat, a Cudar család címere. Körirata nincs.

Mérete kb. 22 mm

1440D:40

Cudar Simon (1420–†1465) a család ónodi ágának sarja. Az Anjouk alatt fényes pályát befutott nagybirtokos család részt vett a Zsigmond elleni felkelésben, így azt követően háttérbe szorultak. Jakab fia Simon az udvar tagja 1432-ben. Bárói tisztségre I. Ulászló alatt 1441-ben emelkedett pohárnokmesterként. Tisztségét 1444-ig, majd V. László hazatérte után 1453-tól 1456-ig töltötte be. Az 1440-es 1450-es években számos alkalommal tagja az országnagyoknak. Mátyás alatt 1458-tól 1462-ig ajtónállómester, 1459–60 között pedig a Felső Részek kapitánya.

Irodalom: Arch. 1301–1457. I-II; Engel, 2001; Arch. 1458–1526. I. 105. 108. 110.

24. Homonnai Druget István pecsétje

A pecsétmező folytonos vonallal határolt, közepén címerpajzs, benne középen egy sorban három kerek csat, fölötté négy, alatta három madár (seregély), a Druget család címere. Körirata nincs.

Mérete kb. 20 mm

1440D:43

Druget István (1411–†1466) a család homonnai ágából származott. A család első ismert őse, Fülöp Károly Róberttel érkezett magyar földre. Kezdetől támogatta uralkodóját, így csakhamar nádor, és tejhatalmú úr lett északkeleten, a család sikere azonban Károlyval együtt sírba szállt. Lajos és Zsigmond alatt is háttérbe szorultak, utóbbi ellen fel is lázattak, így országos tisztséget nem töltöttek be, bár Ung és Zemplén megye meghatározó birtokosai. Miklós fia István 1440-től folyamatosan részt vett az országos politikában, és egyre előkelőbb helyet kapott az országnagyok között. Országos tisztséget azonban életében nem nyert, zempléni ispán-ságáról is csupán említéssel rendelkezünk. Viszont fia, Simon még apja életében pohárnokmester lett.

Irodalom: Arch. 1301–1457. I–II; Engel, 2001; Arch. 1458–1526. I. 11; Engel, 1998; Zsoldos, 2017.

25. Csák nembeli Dombai Frank pecsétje

A pecsétmező folytonos vonallal határolt, közepén címerpajzs, benne jobbra ágaskodó oroszlán, a Csák nemzetség címere. Körirata nincs

Mérete kb. 20 mm

1440C:14

Dombai Frank (1416–†1440) az Árpád-korig visszavezethető Csák nemzetség trencsényi ágának leszármazottja. Nagyapja, Péter lovászmester a Dombai család őse, a hírhedt „kiskirály” Csák Máté oldalági rokona volt. A báróságot nem sikerült továbbörökítenie. Frank birtokában volt a tolnai Dombó vára. Zsigmond idején nem viselt tisztséget, viszont 1439-ben és 1440-ben már saját jogon emlegették az országos politika élvonalában. Halálát követően fiai, Pál és László át tudták venni apjuk szerepét. Pál már Mátyás alatt tolnai ispán, később 1460 és 1464 között lovászmester lett.

Irodalom: Arch. 1301–1457. I–II; Engel, 2001; Arch. 1458–1526. I. 118.